

Z e s ł a n i e c

PISMO RADY NAUKOWEJ ZARZĄDU GŁÓWNEGO
NR 63 ZWIĄZKU SYBIRAKÓW ROK 2015

Spis treści	Od redakcji
• Jarosław Jaskólski <i>Historia i symbolika X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej</i>	<i>Minęło 75 lat od zbrodni katyńskiej. Powracanie w tę przeszłość jest nadal bolesne, zwłaszcza dla rodzin, które utraciły wówczas swoich najbliższych – synów, mężów czy ojców. Pamięć o tym ma wiele znaczeń i jest stałym elementem rodzinnych historii, rzecz można o sakralnym charakterze.</i>
• Sławomir Z. Frątczak <i>Muzeum Katyńskie – Monument katyński</i>	<i>W historiografii czasów PRL-u tematyka katyńska była nieobecna. Nie uwzględniano jej w planach badawczych. Nie publikowano książek ani artykułów z tego zakresu. Ba, była nawet zagrożona karami, np. usunięciem z pracy, upomnieniem w szkole czy innymi szykanami. Była to tematyka zaliczana do tzw. „białych plam”. Dopiero dzięki zmianom politycznym z końca lat 80-tych ubiegłego wieku ożyła ona w krajowej historiografii. Wcześniej wiedzę tę tylko częściowo wypełniały książki oraz czasopisma emigracyjne różnymi „kanałami” docierające do kraju. Wspierały ją też przekazy rodzinne i rozmowy z najbliższymi, chociaż sięganie do tej przeszłości było smutne, przepełnione martyrologią najbliższych osób i tysięcy rodaków rozstrzelanych w lesie katyńskim. To oczywiście, że ten fragment naszej historii bolał. Boli też do dzisiaj i nie pozwala zapomnieć o tej zbrodni.</i>
• Ewa Kowalska <i>Jeńcy obozu specjalnego NKWD w Ostaszkowie. Losy ich rodzin w świetle ich korespondencji oraz dokumentów radzieckich</i>	<i>Tak więc i „Zesłaniec” podąża szlakiem tej pamięci. Utworzone 22 lata temu Muzeum Katyńskie przeżywa obecnie nowy etap działalności. Powstaje bowiem jego nowa siedziba w jednym z obiektów Cytadeli Warszawskiej, o historii której pisze Jarosław Jaskólski. O nowej „formule” muzealno-naukowo-badawczej tej placówki informuje Sławomir Z. Frątczak w artykule „Muzeum Katyńskie – Monument Katyński”, które pełniej aniżeli</i>
• Karolina Szymkowska <i>Wierni przysiędze Hipokratesa. Lekarze ze Starobielska</i>	
• Tomasz Szczepański <i>Martyrologia Polaków w ZSRR na łamach prasy podziemnej socjalistycznego nurtu opozycji w PRL</i>	
• Małgorzata Ruchniewicz <i>Fotograficzna wędrówka po „Archipelagu Gułag”</i>	
RELACJE Z ZESŁANIA	
• Józef Jagiełło <i>Relacja weterana wojen</i>	
• Józef Dumański <i>Mój pobyt w Rosji Sowieckiej</i>	
KRONIKA	
• Ewa Wołk-Sore <i>Wspomnienie o Andrzeju Kuhnie</i>	
• Adam Wołk <i>Dwudziesta piąta rocznica Oddziału Związku Sybiraków w Puławach</i>	

- **Anna Kubajak**
V edycja konkursu historycznego w województwie śląskim
REGAŁ Z KSIĄŻKAMI
  - Ewa Kowalska, *Młyny czasu. Jan Boroń, od Orzechówki do Starobielska*, Warszawa 2014
(Małgorzata Dziura)
  - *Poliaki w Sibiri: ot powstanców 1863 g. do współczesnej Polonii. Kollektivnaja naucznaja monografija*, Krasnojarsk 2014
(Anna Milewska-Młynik)
  - Anna Hejczyk, *Sybiracy pod Kilimandżaro. Tangeru. Polskie osiedle w Afryce Wschodniej we wspomnieniach jego mieszkańców*, Rzeszów – Kraków 2013
(Adam Cz. Dobroński)
- Na okładce:** Matka Boska Katyńska. Obraz olejny namalowany przez syna Sybiraka (Stargard Szczeciński). Rep. z: *Księga Sybiraków 1928-1988-1998-2000*, Warszawa 2001 (s. I); widok na Bramę Nowomiejską – wejście do Muzeum Katyńskiego (s. IV).
- Zeszyt opublikowany dzięki dotacji Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa**
Wydawca: Zarząd Główny Związku Sybiraków, ul. Mazowiecka 12 00-048 Warszawa, tel. 22/827 93 71
Redakcja: A. Cz. Dobroński, A. Dzienkiewicz, W. Krawczyński, A. Kuczyński (red. nac.), A. Milewska-Młynik, P. Zworski
Sekretarz redakcji: M. B. Kuczyńska
Wykonawca: Skład, druk i oprawa – QUAESTIO Przemysław Włodarczyk, ul. Paczkowska 26; 50-503 Wrocław
Copyright nazwy „Zesłaniec” by A. Kuczyński
Adres redakcji: ul. Bystrzycka 61/3 54-215 Wrocław, tel. 71/351 10 94

84 | *dotychczas będzie prowadziło działalność naukową, upowszechnieniową i konserwatorską, udostępniając zbiory rodzinom ofiar, szerokim rzeszom odwiedzających oraz historykom zajmującym się zbrodnią katyńską.*

89 | *Dopełnieniem tej problematyki są artykuły o tematyce katyńskiej, które stanowią ważny dokument dotyczący jeńców obozu w Ostaszówce i losów ich rodzin oraz lekarzy ze Starobielska. Muzeum zależy na poszerzeniu informacji i zasobów związanych z ofiarami tej zbrodni. W tej nowej odsłonie Muzeum Katyńskie na wiele lat ulokuje się w przestrzeni publicznej i zyska szerokie rzesze wiernych odbiorców.*

91 | *Dlatego redakcja zwraca się do Czytelników „Zesłańca” z apelem o przekazywanie pamiętek i archiwaliów z tego zakresu a także wszelkich materiałów związanych z problematyką walki o prawdę Katynia oraz tragedii smoleńskiej.*

95 | *Zakres tematyczny tego „Zesłańca” dotyczy przede wszystkim zbrodni katyńskiej. Tradycyjnie już dopełniają go relacje z zesłania poprzez które docierają nowe prawdy o zesłańczech losach, wprowadzające Czytelników w złożony świat wojennych doświadczeń ich autorów oraz krętą drogę „ku wolności”. Staramy się nadrabiać opóźnienia z tego zakresu, udostępniając łamy kwartalnika osobistym doświadczeniom doznany w sowieckim „domu niewoli”. Tego dotyczy również omówienie albumu pt. „Archipelag Gułag”, autorstwa Tomasza Kiznego oraz książek z zakresu dziejów Polaków na zesłaniu, ubogacających pamięć o związkach polsko-syberyjskich.*

Kończymy tę prezentację podziękowaniem dla Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, która wspiera ukazywanie się naszego kwartalnika, zapraszamy Autorów do dalszej współpracy, a Czytelnikom dziękujemy za niestannące zainteresowanie „Zesłańcem”

Wiesław Krawczyński
Przewodniczący Rady Naukowej
Zarządu Głównego Związku Sybiraków